

מנגנון

קישוט לחזית המכוערת

כמליץ יושר, אליו יוכלו לפנות שתדלנים ערביים בתלונות נגד שירות המנגנון המטפל בהם. לכל היותר, יותר לו לעשות מדי פעם מחוזה פעוט של רצון טוב.

אחרי פלמון עבר התפקיד לידי זיאמה דיבון, שאף הוא צמח על אותו הווי "ערבי" של ימי ההגנה, בניגוד לפלמון, לא היו לו אשליות ביחס לתפקידו, אף כי ידיעת הערבית שלו, והתמצאותו בתרבות הערבית, שיו מעט חן לתפקידו האומלל. כיום הוא שגריר ישראל באדיס-אבבה.

היועץ השלישי היה אסון — אפילו בעיני בן-גוריון והמושל הצבאים ששירתו אותו. כי באורי לובראני הצעיר התרכזה מזה גרושה של שחצנות צברית פוגענית. יחסו אל הערבים היה חורר בון, ובהרצאה אחת אף תיאר את הצורה בה הוא רואה את השתלבות הערבים בחברה הישראלית: כפועלים שחורים, ללא השכלה, הנידונים לעולם להיות מופלים. אורחים סוג ב' לעולם ועד.

כשלונו הדיפלומטיה האישית. מבחינה זאת, קשה היה להניח איוה יועץ חדש יהיה גרוע מלובראני. רחבעם עמיר לא העליב את הערבים שנפגשו עמו. על אף שלא ידע ערבית, הבכיר שבדעתו לעודד פעילות תרבותית ערבית. אך הסתבר במהרה ששירותו במשרד החוץ היה בעוכריו. הוא סבר, כי בעזרת הדיפלומטיה האישית יוכל לזכא את שאיפות הערבים — ויחד עם זאת להיראות בעיניהם כאדם הרוצה בטובתם.

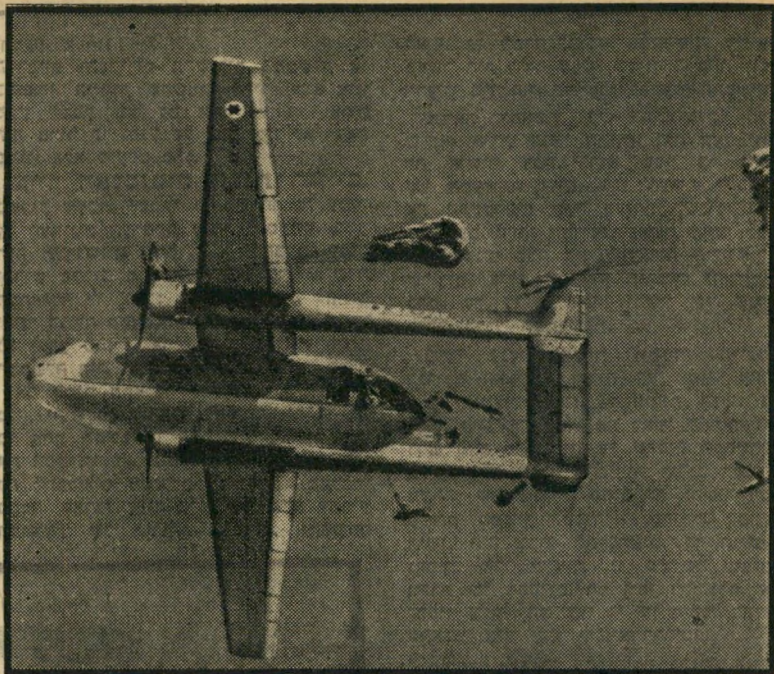
הוא הצהיר, למשל, כי השם מיבצע יהודי הגליל, "כבר גרם לנו נזק רב ברחוב הערבי". לכן הציע לקרוא למיבצע בשם המצלצל של "שילוב תוך קדימה והתקדמות". אך מאחורי השם החדש, נמשכה המדיניות

רחבעם עמיר יכול היה להיות כיום קצין בכיר בצה"ל. כי הוא עבר את כל השלבים המוקדמים, המציינים את הקאריירה של הגנרלים הישראליים: שרות בהגנה ביכניאל; תפקיד תיכנון בש"י, יחד עם ראובן שילוח, לקראת הקמת מחתרת עברית במיץ רה שיצליח רומל לכבוש את ארץ-ישראל; התגייסות לצבא הבריטי; שתי צניחות אל מאחורי קווי האויב במלחמת העולם (איטליה וסלובניה); שיתרו מן הצבא הבריטי בדרגת סגן, וצירוף מייד למנגנון-הקבע של ההגנה.

במקביל לזאת — בוגר בית-הספר התיכון העברי בוילנה, בוגר הסמינר למורים בבית הכרם, מורה ביבנאל, מנהל בית-הספר הריאלי בחיפה.

אך הקאריירה הצבאית שלו סטתה לאפיק צדדי, שחרץ את גורלו. כאשר פינו ערביי חיפה את רובעיהם בעיר, חיפש מטה ההגנה קצין שיפקח על האזור והכבוש. הוא בחר במועמד שניראה לו מתאים במיוחד: רחבי עם עמיר, שזה עתה נטש את משרתו כמנהל בית-הספר הריאלי, כדי ללבוש חאקי, היה זה, למעשה, המושל הצבאי הראשון של מדינת ישראל. בנובמבר של אותה שנה אף קיבל רבי-סרן עמיר (ובלודובסקי) מינוי רשמי כמושל צבאי לגליל המערבי ולכפרי מחוז חיפה. איש הצבא הפך להיות איש המנגנון הממונה על מיסטר וניצול ערביי המדינה.

אזרחים סוג ב'. הוא החזיק מעמד

הסיכוב השלישי יציע את עבדאלנאצר צעד גדול קדימה, לקראת השגת יעדו הנוכחי והעיקרי.

לשון אחרת: כמצב הבטחוני של ישראל יחול שינוי מכריע לרעה. זוהי המלכודת.

אחדים מלוחמי-המע שלנו אינם מתעלמים ממלכודת זו. ההתקפה על מיפעל-ההטייה הסורי מהווה, לדעתם, רק את השלב הראשון של הסיכוב השלישי. מטרתו האמיתית אינה נוגעת כלל למיידון בצפון, אלא לגיורה אחרת לגמרי — בדרום.

אם נקבל גירסה זו, מצטייר ההמשך של המיבצע ההיפוטי הגליל כלהלן: אחרי שצה"ל כבש את הרמה הסורית והכריז כי ימשך להחזיק בה עד לפתרון בעיית המים, תקום זעקה גדולה בעולם הערבי. זעקה זו תהיה מכוונת לעבר קאהיר. תוכנה יהיה: "גמאל, הושע'נאו!"

עבדאלנאצר לא יוכל לשבת בחיבוק-ידיים, מבלי לאבד את מעמדו כמנהיג העולם הערבי, והוא יצטרך לחוש לעזרת הסורים המותקפים. אם יתקף את ישראל, תרד עליו המכה המוחצת של צה"ל. אם יסתפק בסגירת מיצ'ר-סיראן, יתן הדבר עילה לצה"ל לכבוש מחדש את הצינאי סיני.

כך או אחרת, ייכנס עבדאלנאצר למלכודת. צבאו הקרבי ייהרס, מצבורי הנשק החרוץ שלו יושמדו. במצבה הבטחוני של ישראל יחול שינוי מכריע לטובה. תהיה לנו מנוחה למשך חמש-שש השנים הקרובות.

תוכנית יפה זו תלווה כולה בתשובה לשאלה אחת: האם ייכנס נשיא מצריים למלכודת זו?

ומכיוון שהמלכודת שלנו בדרום גלוייה לעין, כשם שגלוייה המלכודת שהכין לנו עבדאלנאצר בצפון, השאלה האמיתית היא: האם יאלץ עבדאלנאצר להיכנס למלכודת זו מאונס?

האם יוכרח לרקוד לפי החליל של משה דיין, תחת שמישה דיין ירקוד לפי החליל שלו?

לדעתי, אפשר לענות על כך במידה רבה של ודאות. כי עבדאלנאצר אינו איכות חדשה ובלתי-נודעת בזירה המרחבית. ראינו את תגובותיו במשברים רבים, עמדנו על שיטותיו ועל טיב שיקוליו.

לא פעם עשה מישהי סכסיים חמורים, במצב של התגרות. הוא טעה בהערכת המצב בתימן. הוא טעה בחישוב התגובה המערב-גרמנית על ביקור אולברייט. הוא טעה באומנותו שברייטניה וצפת לא ייגרו להרפתקת סואץ-סיני.

אחד ממישיגיו החמורים ביותר היה לפתוח במלחמת-הפידאיון נגד ישראל, בתקופת פעולות-התגמול הגדולות לפני מיבצע-סיני. חוץ מכל שקול מוסרי, היו מעשי הפידאיון איוולת מדינית. הם השתלבו יפה בתוכניות צה"ל, סיפקו עילה מצוינת למיבצע-סיני, אותו נועדו פעולות-התגמול להכין.

לעומת זאת ראינו כי עבדאלנאצר לא עשה מעולם מועשה המספן את צבאו, בידעו היטב שהצבא הוא כמים שלטונו.

בראשית מיבצע-סיני לא היסס לתת לצבאו את הפקודה להיסוג אל מעבר לתעלה, למרות שהנהיל בכך לצה"ל נצחון קל ורבי-רושם. היה צורך באומץ-לב רב כדי לתת פקודה זו. הוא הציל בכך את צבאו ואת מישטרו. הפך את מפת-סיני לנצחון פוליטי כביר.

רק פתי יאמין כי עבדאלנאצר יתקף את ישראל בשנת 1965 או 1966, יסכן את צבאו ואת נשקו החדש ויזמין תבוסה צבאית לעצמו, רק מפני שצה"ל כבש את הרמה הסורית. הוא לא יחלום על כך.

מול פני הסכנה יתגלה עבדאלנאצר, כמו בכל המיקרים הדומים בעבר, כפוליטיקאי זהיר, מפקח ובלתי-רגשני. הוא יעדיף את הצבא בידו על ציפורי הנפש הערבית שעל העץ. הוא יגיד לעולם הערבי: אם אתקף את ישראל, אכנס למלכודת ישראלית. לא אפתח במלחמה כשהדבר רצוי לישראל, אלא כשהדבר יתאים את האינטרס הערבי. הסורים עצמם אשמים במצבם הנוכחי, כי במשך שנים סרבו להתאחד עם מצרים ולקבל את הגנת הצבא המצרי. אל יבואו עתה לבכות, כאשר הם קצרים את קציר מעשיהם ה"בוגדניים".

אין צורך בהתקפה צבאית על ישראל. כדי לגרש אותה מסוריה ולשחרר את אדמת הערבים. נגרש אותם מן הרמה הסורית. כשם שגרשנו אותם ממדבר סיני: באמצעים מדיניים.

אין צורך לחקריב אף חייל ערבי אחד לשם החזרת צה"ל לגבולות ישראל. המעצמות הגדולות יעשו זאת למעננו. הן יכריחו את ישראל לסגת ללא תנאי, ותוך ימים מעטים. הן ינחילו לעולם הערבי, בהנהגת קע"ם, נצחון מזהיר על האויב הציוני — נצחון שישראל לא תשכח אותו לעולם.

האם יעשו זאת המעצמות הגדולות האם עשויה מלחמה בשנת 1965 לשאת פרי כלשהו לישראל? על כך במאמר הבא בסידרה זו.

יועץ עמיר בפעולה, המושל הצבאי הראשון ליהודה

היגונה של הפקעת הקרקעות של ערביי הגליל ופיצוץ בתיהם. הוא הורבה להוביל שרים בסיוורים בישור בים ערביים, הירצה בפני חברי מועדון רוטרי על הצורך לערוך מיפגשי חברה משותפים בין יהודים וערבים, וציטט סטאטיסטיקה על הרחבת רשת החינוך לילדים ערביים. אולם כאשר נערך הנסיון הרציני והמקיף ביותר בשטח ההתקרבות העברית-ערבית — הוא חיבל בו במודר.

היה זה אחרי שמנהל המחלקה הערבית של ההסתדרות, יעקב כהן, הגיע למסקנה העגומה שכל הפעילות ברחוב הערבי מצ-סמצמת לחוג מוגבל, וכי מתרחב והולך הפער בין שני הלאומים. על כך היה בין יוזמיו של מיפגש הסרת-קדים של כל האי-שים והגורמים הפעילים בשטח הערבי — וכלל במפגש והבישוף ג'ורג' הכים, וכלל בניצגיי מפ"ם, מק"י, הפעולה השמית ואל-אד. באותו מיפגש הוחלט על פעולה בתחום החברתי והתרבותי, תוך התחייבות מצד המשתתפים שלא לנהל במסגרת הנוף החדש שום פעילות פוליטית מפלגת. הצ'רותיהם היו מינשר להבנה ולידידות בין שני העמים, שנושא את שמותיהם של מתונים וקיצוניים, אנשי-שלטון ומתנגדיהם כאחד. אדם אחר לא היה מרוצה מן היוזמה: רחבעם עמיר. הוא גייס את כוח משרתו וכוחה של מפא"י כדי לחבל בה, וכתוצאה נאלץ יעקב כהן להיסוג, ועמו כל האישים

תפקיד זה הוא אחד האפלים ביותר במני גנון הממשלתי, וכל קודמיו של עמיר יצאו ממנו מרוטים. היועץ הראשון, מדי אחרי הקמת המדינה, היה יושוע ("ג'וש") פלמון, מחתיקי הש"י והמחלקה הערבית של ההגנה. לפלמון היו אשליות לגבי תפקידו, והוא ראה בו מגוף למדיניות ערבית ענפה. אך בן-גוריון הבחיר לו כי אין לו שום צורך בעצות, כי הוא כבר קבע מה בדיוק היחס שיש להראות אל ערביי ישראל. תפקידו של היועץ, כפי שנקבע עליידי בן-גוריון, יהיה רק לקטט את חזית המיבנה המכוער של הממשל הצבאי, הש"ב והבוטים המפי לגתיים. כלפי חוץ יצטרך היועץ להופיע